

Opmerkingen uitvoerbaarheid WTP

ES 14-2-2023

1. Nabestaandenpensioen (NP)

1.1. Naast elkaar handhaven van 2 systemen

De minister heeft toegezegd dat de bestaande rechten op opgebouwd NP behouden blijven. Omdat bij veel fondsen zowel het ouderdomspensioen als het NP recht met opbouw vanaf de eerste dag van deelname werken, betekent dit dat voor meer dan 45 jaar de rechten uit het oude stelsel apart bijgehouden moeten worden.

Omdat in ieder geval de 50-plus jaargangen nog hoge NP-rechten uit het oude stelsel hebben, is de kans groot dat pensioenfondsen voor een zeer lage NP-verzekering in het nieuwe stelsel zullen kiezen.

1.2. Hoge premie voor risico NP

Door de opzet van het NP als levenslange uitkering bij overlijden voor pensioendatum stijgt de benodigde premie voor het NP evenredig met de overlijdenskans. Omdat die exponentieel stijgt met de leeftijd, doet de NP premie dat ook. Uit de sterftetafel volgt dat voor een NP van 50% van het inkomen voor een 60-plus deelnemer een premie van ongeveer 10% van het bruto inkomen nodig is. Vrijwillige voortzetting van de deelname door ZZP-ers is dan niet te verwachten. Van een pensioenfonds kan niet gevraagd worden om vrijwillige deelnemers de doorsneepremie voor het NP te bieden. Dan zouden namelijk alleen de 'slechte risico's' blijven deelnemen, want jongere en ongehuwde deelnemers kunnen dan namelijk goedkoper in de 3^e pijler terecht.

Het is dus te verwachten dat de groep voor wie de NP dekking het hardste nodig is er geen gebruik van zal maken.

Er is ook een mogelijkheid van een uitloop dekking van het NP ten laste van het opgebouwde pensioenkapitaal. Voor korte periodes (3 maanden) is dit geen probleem maar de wet staat uitloop tot 15 jaar toe. Dan bestaat het risico dat vrijwel het hele ouderdomspensioen wordt gebruikt ter dekking van het NP bij overlijden voor pensioendatum.

Bij een NP van 50% kan, afhankelijk van de man/vrouw verhouding in het fonds, tot 20% van de totale pensioenpremie nodig zijn voor alleen de dekking van het NP bij overlijden voor pensioendatum. Dit betekent dat voor alleenstaanden 20% van hun pensioenpremie aan de gehuwde deelnemers wordt overgedragen. Een dergelijke grote herverdeling is niet acceptabel in een stelsel dat juist bedoeld was om herverdeling tussen deelnemers te beperken.

1.3. Groot verschil in uitkering bij overlijden vlak voor of vlak na pensioendatum

In de WTP is het NP bij overlijden voor pensioendatum een percentage van het inkomen van de overleden partner zonder aftrek van de franchise, en bij overlijden na pensioendatum een percentage van het ouderdomspensioen, dus met aftrek van de franchise.

Dit kan bij 1 dag verschil in overlijdensdatum tot meer dan 7.500 euro verschil in de levenslange pensioenuitkering leiden.

1.4. Part-time werken

De inrichting van het NP als uitsluitend risicoverzekering heeft tot gevolg dat als oudere werknemers in de aanloop naar pensionering korter gaan werken, de NP dekking bij overlijden voor pensioendatum meteen evenredig wordt verlaagd. Het is te verwachten dat dit tot schrijnende situaties zal leiden bij mensen die wegens slechte gezondheid op latere leeftijd korter gaan werken. Ondanks een ruim voldoende pensioenopbouw kan dan het NP onredelijk laag uitvallen.

1.5. Vervallen NP-recht

Volgens de WTP vervallen alle NP-rechten als na einde deelname de vrijwillige voortzetting niet wordt geregeld. Maar zeker voor oudere deelnemers gaat de vrijwillige voortzetting in sterke mate ten koste van het ouderdomspensioen.

Het is te verwachten dat nabestaanden de pensioenfondsen zullen aanspreken op onvoldoende voorlichting als pas bij overlijden van de deelnemer blijkt dat het NP niet geregeld is.

2. Rendementsverdeling

2.1. Vermogensherverdeling bij rentewijziging

Door de definitie van beschermingsrendement leidt iedere wijziging van de risicovrije rente tot een grote vermogensverschuiving tussen de generaties. Het beschermingsrendement is een renteswap tussen oudere en jongere deelnemers. Deze constructie kan er toe leiden dat bij rente wijzigingen de individuele vermogens van de ene leeftijdsgroep sterk worden verhoogd en die van andere leeftijdsgroepen juist sterk worden verlaagd.

2.2. Rendementstoedeling over leeftijdsgroepen

In het solidaire contract wordt het beleggingsrendement ongelijk over de deelnemers verdeeld zonder dat die daar zelf iets over te zeggen hebben. De verschillen in toegewezen rendementen kunnen groot zijn. En rendementen kunnen ook negatief zijn voor de ene leeftijdsgroep en positief voor de andere groep. Het is te verwachten dat dit tot onvrede bij de deelnemers zal leiden.

In het flexibele contract hebben de deelnemers wel een keuze voor een bepaald beleggingsbeleid.

2.3. Belangentegenstelling

In het solidaire contract wordt het rendement ongelijk over de leeftijdsgroepen verdeeld. Meer rendement voor het ene leeftijdscohort is dus minder rendement voor het andere leeftijdscohort. Wijziging van de risicohouding in één leeftijdsgroep, heeft gevolgen voor het rendement dat andere leeftijdsgroepen krijgen. Er wordt zo een belangentegenstelling tussen de verschillende leeftijdsgroepen gecreëerd. Ook zal het voor velen een verrassing zijn dat het eigen rendement afhankelijk is van de keuzes van andere leeftijdscohorten.

2.4. Amendement Palland

Volgens het amendement Palland mag een pensioenfonds de individuele vermogens van gepensioneerde deelnemers herverdelen om tot een gelijke indexatie voor alle deelnemers te komen. Het bijhouden van individuele pensioenvermogens met een verschillende rendementstoedeling per leeftijdscohort is daarmee zinloos geworden.

Dit amendement is ook in strijd met andere WTP artikelen waarin staat dat rendementen in de tijd over 10 jaar uitgesmeerd mogen worden maar niet over een langere tijd dan de verwachte resterende levensduur.

2.5. Uitlegbaarheid

De rendementsverdeling in het solidaire contract is sterk afhankelijk van de veranderingen in de risicovrije rente. Het is te verwachten dat pensioenfondsen grote moeite zullen hebben om dit aan de deelnemers uit te leggen. Ongelijke verdeling die niet uitgelegd kan worden en waar de deelnemers zelf geen invloed op hebben schaadt het vertrouwen in het pensioensysteem.

De WTP gaat uit van leeftijdscohorten van 5 jaar. Als het pensioenfonds niet kiest voor het flexibele contract met een uitkeringscollectief, of de jaarlijkse vermogensherverdeling in het solidaire contract (amendement Palland), dan heeft dit tot gevolg dat de jaarlijkse pensioen

verhoging/verlaging per leeftijdscohort anders uitvalt. Het is te verwachten dat het pensioenfonds dit niet aan de deelnemers uitgelegd kan krijgen.

Uit de aan de Tweede Kamer verstrekte rekenvoorbeelden blijkt dat voor jonge deelnemers de verwachte pensioenen in het ongunstige en het gunstige scenario extreem uit elkaar liggen. Voor een 25-jarige kan het goed weer pensioen een factor 10 hoger uitkomen dan het slecht weer pensioen. Voor een 45-jarige kan dit een factor 5 zijn. Verwachte pensioenen in het goed weer scenario kunnen ook veel hoger uitkomen dan het huidige inkomen. Dit soort extreme verschillen zullen het vertrouwen in het pensioenstelsel ondermijnen.

2.6. Gebrek aan keuzevrijheid

In het solidaire contract is leeftijd het enige criterium voor de cohort indeling. Inkomen, burgerlijke staat, eigen woning bezit etc, zijn factoren met grote invloed op de risicodraagkracht. Maar deze mogen niet meegeteld worden. Het fonds wordt hierdoor gedwongen tot een risicohouding en een beleggingsbeleid dat voor de meeste deelnemers niet passend is.

3. Concurrentie met verzekeraars

De vrijwillige toetreding van ZZP-ers tot 3 jaar na vertrek en de deelname tot 10 jaar na vertrek uit een pensioenfonds brengen de pensioenfondsen in rechtstreekse concurrentie met de verzekeraars in de 3^e pijler. Zeker in de opbouw fase is het WTP-pensioen een individuele premie regeling die ook door een commercieel beleggingsbedrijf of verzekeraar uitgevoerd kan worden. De solidariteitsreserve verandert hier weinig aan, tot nu toe is de enige zinvolle invulling voor de solidariteitsreserve het stabiliseren van de lopende uitkeringen. Het ligt dan meer voor de hand om deze reserve te vullen uit het vermogen bij pensionering, dan om de actieve deelnemers hier premie voor te laten betalen.

Door de verschillen in toezichtregels en rekenrente voor verzekeraars en pensioenfondsen ontstaat er een oneerlijke concurrentie tussen verzekeraars en pensioenfondsen die tot toezichtarbitrage leidt.

Het is te verwachten dat dit alles de verplichtstelling in gevaar brengt.

4. Beleggingsbeleid en deelnemers administratie

4.1. Beleggingsadministratie

Het deelnemersbestand van het fonds wisselt maandelijks door toetreders, baanwisseling en pensionering. In het solidaire contract is het rendement, en dus het pensioenvermogen van de deelnemer ook afhankelijk van de toewijzing aan de andere deelnemers.

Dit heeft tot gevolg dat er maandelijks tussen alle deelnemers afgerekend moet worden op basis van de maandelijks behaalde beleggingsresultaten. Hierdoor is het nodig dat de beleggingsadministratie één op één wordt gekoppeld aan de deelnemers administratie.

4.2. Lifecycle beleggen

Het life cycle beleggen is een theorie die bedoeld is voor individuele besparingen. In een collectief systeem zoals het huidige pensioen heeft het geen betekenis. Ook bij het uitkeringscollectief uit het flexibele contract of de herverdeling om tot gelijke indexaties te komen in het solidaire contract (Amendement Palland) heeft het life cycle beleggen geen betekenis meer omdat de resultaten over verschillende leeftijdscohorten worden gedeeld. Het is daarom onjuist dat het pensioenfonds een beleggingsbeleid opgelegd krijgt dat niet past bij de gekozen pensioenregeling.

4.3. Beleggingsbeleid gepensioneerden 65%/35% regel

De WTP gaat er van uit dat het vermogen van de gepensioneerden voor minstens 65% onder het beschermingsrendement valt en dus niet meer rendement oplevert dan een staatslening. Volgens de modellen van de commissie parameters ligt de rente op

staatsleningen structureel onder de inflatie. Bij de Tweede Kamer behandeling is al aangegeven dat een dergelijk beleggingsbeleid geen waardevast pensioen op kan leveren.

5. Invaren

5.1. Omzetting van een uitkeringsrecht naar een pensioenkapitaal

Een recht op een uitkering, waarbij het financiële risico bij het fonds ligt is een wezenlijk ander product dan een pensioenvermogen waarbij de risico's bij de individuele deelnemer liggen. Het staat de sociale partners vrij om de regeling voor toekomstige opbouw te wijzigen. Maar volgens art. 20 van de pensioenwet heeft zo'n wijziging geen betrekking op de al opgebouwde rechten.

Het is te verwachten dat een deel van de deelnemers bezwaar zal maken tegen de fundamentele wijziging van hun oude opgebouwde pensioenrechten die met de WTP wordt beoogd.

5.2. Ongelijke verdeling van de overdekking

Bij pensioenfondsen met een dekkingsgraad boven de 100% wordt dit extra vermogen volgens de WTP ongelijk over de deelnemers verdeeld. In de voorbeeldberekeningen in de MvT krijgen oudere gepensioneerden minder mee van de overdekking dan jongere deelnemers. Het gevolg is dat de gepensioneerden die het langst geen indexatie hebben gekregen, het minste meekrijgen van de overdekking die met hun pensioenvermogen is behaald.

Het is te verwachten dat deze deelnemers hier bezwaar tegen zullen maken.

5.3. Rente gevoeligheid

De deelnemers krijgen bij het invaren minstens 95% van de technische voorziening mee. Dit bedrag is echter kritisch afhankelijk van de risicovrije rente op het moment van invaren. Voor een deelnemer van 35 jaar geeft 1% renteverandering ongeveer 40% verandering van het toe te kennen pensioenvermogen. De verdeling van het vermogen bij het invaren is daardoor sterk afhankelijk van het rentebeleid van de ECB in het jaar van invaren. Rentestappen van 0,5% zoals de ECB die nu uitvoert, hebben dan grote gevolgen voor het vermogen dat de jongere deelnemers meekrijgen.

In tegenstelling tot wat wordt beweerd, blijft de risicovrije rekenrente dus de basis van het WTP pensioen.

5.4. Achterstallige indexaties

De huidige pensioenwet biedt de mogelijkheid om achterstallige indexaties later in te halen. De indexatie achterstand ligt bij de meeste fondsen nu tussen de 20% en 30%. Bij het invaren worden deze voorwaardelijke rechten allemaal geschrapt.

Het is te verwachten dat dit bij de deelnemers op bezwaren stuit.

6. Compensatie afschaffen doorsnee premie

De WTP maakt het mogelijk om de compensatie voor het afschaffen van het doorsnee systeem uit het pensioenvermogen te betalen. De compensatie is nodig omdat in het nieuwe systeem de 40-plus deelnemers minder pensioen op kunnen bouwen dan in het oude systeem. De compensatie is dus bedoeld voor de opbouw van nieuwe pensioenrechten. Volgens de pensioenwet is het pensioenvermogen bedoeld voor de dekking van de opgebouwde rechten en niet voor het opbouwen van nieuwe rechten, daar is de normale pensioenpremie voor bedoeld.

Volgens de WTP moet deze compensatie ook toegekend worden aan nieuwe toetreders die op het moment van invaren nog geen deelnemer waren.

Bij de meeste pensioenfondsen zal ongeveer 50% van het totale vermogen nodig zijn voor de opgebouwde rechten van de groep 40 tot 67 jaar. Dit is ook de groep die de compensatie

doorsnee moet ontvangen. Deze groep betaalt de compensatie dus voor de helft zelf uit het eigen pensioenvermogen.

Het is dus te verwachten dat de bestaande deelnemers die de compensatie niet ontvangen, maar er wel, ten koste van de eigen achterstallige indexatie, aan meebetalen, hier bezwaar tegen maken.

7. Verschillende regelingen naast elkaar

Pensioenfondsen kunnen er ook voor kiezen om niet in te varen en de opgebouwde rechten onder het FTK te laten. Bij pensionering kunnen ook nieuwe toetreders, die onder het nieuwe systeem pensioenvermogen hebben opgebouwd, tot zo'n FTK fonds toetreden.

Het is te verwachten dat zeker een aantal gesloten fondsen niet zullen invaren.

Samen met de administratie van de oude rechten op het opgebouwde nabestaandenpensioen heeft dit tot gevolg dat het oude en het nieuwe systeem nog langdurig naast elkaar in stand gehouden moeten worden. De FTK fondsen, het solidaire contract, het flexibele contract en diverse verzekerde regelingen, zullen ieder met hun eigen wetgeving naast elkaar blijven voortbestaan.

Als dit toch gebeurt, zou de keuzevrijheid om niet in te varen geen probleem hoeven zijn.